

Załącznik nr 1

do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego

z dnia 26 kwietnia 2014 roku

dr Marta Bucholc

Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego

Zakład Historii Myśli Społecznej

ul. Karowa 18

00-927 Warszawa

AUTOREFERAT

zawierający opis cyklu publikacji pt. „Norbert Elias jako socjolog współczesności”

I. Wykształcenia i przebieg pracy akademickiej

W 1997 roku rozpoczęłam studia w Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych Uniwersytetu Warszawskiego (obecnie Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego), w ramach których uzyskałam w 2000 roku tytuł magistra socjologii w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, zaś w 2002 roku – tytuł magistra filozofii w Instytucie Filozofii tegoż uniwersytetu. W 1999 roku rozpoczęłam studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, które ukończyłam w 2004 roku. Wszystkie dyplomy uzyskałam *summa cum laude*.

W 2000 roku rozpoczęłam studia doktoranckie w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. W 2006 roku uzyskałam stopień doktora na podstawie rozprawy doktorskiej zatytułowanej „Dobre obyczaje kupieckie w kapitalizmie stanowym i oligarchicznym. Próba analizy dyskursu prawniczego i środowiskowego. Ćwiczenie z socjologii wiedzy”, napisanej pod kierunkiem doktora habilitowanego Pawła Śpiewaka, profesora Uniwersytetu Warszawskiego.

Od 2005 roku jestem zatrudniona w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, w tym od 2006 roku na stanowisku adiunkta. W 2012 roku korzystałam z urlopu macierzyńskiego. W latach 2010/2011 oraz 2012/2013 korzystałam z urlopów naukowych w związku z pobytami stypendialnymi w zagranicznych instytucjach naukowych.

II. Opis cyklu publikacji pt. „Norbert Elias jako socjolog współczesności”, stanowiącego podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego

Socjologia Norberta Elias jest główny przedmiotem moich badań naukowych od kilku lat. Jestem redaktorką naukową pierwszego pełnego polskiego wydania *O procesie cywilizacji* (2011) oraz

autorką wstępu do tego dzieła. Wygłosiłam kilkanaście wystąpień poświęconych socjologii Eliasa na konferencjach międzynarodowych i krajowych, w tym referat plenarny na XV Ogólnopolskim Zjeździe Socjologicznym w 2013 roku w Szczecinie. Kieruję obecnie projektem badawczym pt. „Socjologia wiedzy Norberta Eliasa”, finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki (nr 2011/01/D/HS6/03281). W latach 2012/2013 przebywałam na rocznym stypendium w Käte-Hamburger-Kolleg w Bonn, gdzie pracowałam na projekcie poświęconym koncepcji normatywności Eliasa i jej zastosowaniom we współczesnych porównawczych badaniach kultur prawnych. Przetłumaczyłam też na polski fragmenty dwóch wczesnych tekstów Eliasa, opublikowane w czasopiśmie „Stan Rzeczy”.

W swoich interpretacjach i analizach dążę do tego, by przenieść idee Eliasa na grunt współczesnych badań oraz debat metodologicznych i filozoficznych w socjologii czy – szerzej – w naukach społecznych. Nie zapominam także o osadzeniu jego twórczości w szerszym kontekście tradycji socjologicznej, do czego czuję się szczególnie powołana jako specjalistka od historii socjologii.

Owoce tych intensywnych kilkuletnich prac badawczych jest kilkanaście publikacji po polsku i po angielsku, spośród których sześć tekstów (powstałych w latach 2010–2013, a opublikowanych w latach 2011–2013) wchodzi w skład cyklu pt. „Norbert Elias jako socjolog współczesności”, stanowiącego podstawę niniejszego wniosku. Poniżej omawiam je w kolejności chronologicznej, z podziałem na trzy kategorie. Monografia (punkt 1) zawiera zarówno refleksję nad ogólnymi założeniami teorii Eliasa, jak i prezentację jej zastosowania do wybranych zagadnień z współczesnego życia społecznego. Teksty opisane w punktach 2 i 3 kontynuują refleksję ogólną. Szczególnie wiele miejsca poświęcam w nich ideałowi nauki, którego głosicielem był Elias. Natomiast teksty opisane w punktach 4–6 to cząstkowe prezentacje problemów, które w monografii pominęłam lub opisałam w innym kontekście.

1. *Samotność długodystansowca. Na obrzeżach socjologii Norberta Eliasa, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2013, 291 s.*

Monografia ta, poświęcona mniej znanym poza kręgiem specjalistów, a cennym wątkom teorii Eliasa, która dzięki ogólnemu charakterowi wprowadzenia i zakończenia może też pełnić rolę zwięzłego kompendium socjologii Eliasa.

Pierwszy rozdział (w którym wykorzystuję fragmenty napisanego w 2011 wstępu do *O procesie cywilizacji*) stanowi wprowadzenie do socjologii procesów społecznych z elementami polemicznymi zarówno wobec teorii Eliasa, jak niektórych jego krytyków i interpretatorów. Kolejne rozdziały są poświęcone wybranym wątkom socjologii Eliasowskiej, które posiadają trzy cechy. Po pierwsze, nie wiążą się bezpośrednio z teorią procesu cywilizacji. Po drugie, są stosunkowo mniej niż sama teoria procesu cywilizacji znane i rzadziej omawiane w literaturze światowej i polskiej. Po trzecie, dotyczą tych sfer życia społecznego, które zyskały sobie w ostatnich dekadach szczególne zainteresowanie nauk społecznych, co pozwala bezpośrednio wykorzystać koncepcje Eliasa do aktualnego namysłu nad otaczającą nas rzeczywistością.

Struktura poszczególnych rozdziałów jest w zasadzie stała. Każdy z nich zawiera prezentację Eliasowskiego ujęcia tytułowego zagadnienia, czyli kolejno: ekologii władzy (rozdział 2), socjogenezy zawodów (rozdział 3), relacji władzy między kobietami a mężczyznami (rozdział 4), standardów postępowania w obliczu śmierci (rozdział 5) oraz funkcji sportu i rozrywki (rozdział 6). Strukturze tej odpowiada moja autorska próba problematyzacji, czyli naświetlenia kwestii stawianej przez Eliasa w sposób, który on sam bądź wykluczał, bądź też pomijał. Takie alternatywne ujęcie, inspirowane

Eliasem i zrodzone w dialogu z jego koncepcją, pozwala mi formułować wnioski, które prowadzą od rekonstrukcji cudzej teorii ku własnej propozycji rozumienia współczesności, zwłaszcza zaś współczesnej kultury.

W całej książce kluczowe jest pojęcie standardów i kanonów postępowania, ale też samorozumienia indywidualnego i zbiorowego, które Elias stawiał w centrum swojego teoretycznego namysłu. Zakończenie stanowi próbę stworzenia standardu, za pomocą którego można by zrozumieć samego autora: jego postać i twórczość. Jest to zatem interpretacja dzieła i biografii naukowej Eliasa z pozycji socjologii wiedzy i socjologii nauki, którą zatytułowałam „Przyczynek do socjogenezy długodystansowca”. Podejmuję w ten sposób próbę usytuowania koncepcji Eliasa na tle tradycji socjologicznej oraz, w pewnym stopniu, rekonstruuje społeczne i kulturowe tło jego twórczości naukowej. To zakończenie jest zarazem deklaracją, w jakim kierunku zmierzać będą dalsze moje badania nad Eliasem: w tej chwili pracuję nad odtworzeniem jego naukowej trajektorii i wyjaśnieniem kilku spośród licznych białych plam w jego zawodowej biografii oraz w dziejach recepcji jego prac.

2. *Złożoność nie do udźwignięcia: utopie jedności, utopie różnicy*, „Studia Socjologiczne” 2013, nr 4, s. 19–35.

Tekst powstał na podstawie referatu pod tym samym tytułem, wygłoszonego przeze mnie na XV Ogólnopolskim Zjeździe Socjologicznym w Szczecinie w 2013 roku. Przyjmuję w nim Eliasowską perspektywę, by spojrzeć na zjawiska zachodzące we współczesnym świecie i odpowiadające im tendencje w socjologii przez pryzmat napięcia między neutralnością a zaangażowaniem w myśleniu potocznym i naukowym. Jest to mój głos we współczesnej debacie na temat zaangażowania w nauce. Uważam ten temat za ważny i sądzę, że w dyskusji nad socjologią zaangażowaną zapominamy niekiedy o wielkich tradycjach naszej dyscypliny, których część stanowi ideał nauki promowany przez Eliasa. Złożoność społeczna jako impuls do tworzenia nowych pozanaukowych i naukowych mitów stanowi wyzwanie dla współczesnej socjologii. Celem mojego artykułu było przypomnienie stanowiska, które może moim zdaniem dostarczyć inspiracji do wyjścia z naszych aktualnych dylematów etycznych. Tekst ten uzupełnia problematykę monografii, podejmując wątek dla samego Eliasa prawdopodobnie nie mniej ważny niż zagadnienie procesu cywilizacji, to jest pytanie o standard uprawiania nauki we współczesnym świecie. Nie poświęciłam w *Samotności długodystansowca* osobnego rozdziału zawodowi uczonego czy też naukowca (pewne uwagi na ten temat znajdują się w rozdziale 3): tutaj stawiam tę kwestię w odniesieniu do socjologii w kontekście problemu wzrostu złożoności społecznej, który uważam za ważny dla kształtowania się współczesnego samorozumienia socjologów.

3. *Irony as Vocation: The Fate of a Social Scientist in the Writings of Max Weber and Norbert Elias*, w: *Norbert Elias and Social Theory. From Classics to Contemporaries*, red. François Dépelteau i Tatiana Savoia Landini, New York: Palgrave Macmillan 2013, s. 143–160.

Także ten tekst podejmuje problem nauki jako zawodu i powołania, uzupełniając niedostatek perspektywy przyjętej w monografii. Napisałam go jako rozdział książki pomyślanej przez jej redaktorów, prof. François Dépelteau z Laurentian University i prof. Tatianę Savoię Landini z Universidade Federal de São Paulo jako głos młodszego pokolenia socjologów inspirowanych się myślą Eliasa. Zestawiam w nim wizję nauki Maksa Webera i Norberta Eliasa, nie po to jednak, by rozpatrywać ich historyczną współzależność, lecz by poprzez analizę stylu obu autorów i sposobu

użycia przez nich ironii dotrzeć do językowych i stylistycznych źródeł aktualności socjologii Eliasa. Stawiam w tekście tezę, że o ile treść ideału nauki Eliasa przynależy do tradycji oświeceniowej, a częściowo bliska jest poetyce modernistycznej, o tyle sposób jego ujęcia w poszczególnych jego tekstach można uznać za bliski estetyce postmodernistycznej i wrażliwości ponowoczesnej. Tekst podejmuje również pewne wątki biograficzne, co zapowiada obecnie prowadzone przeze mnie badania nad miejscem Eliasa w przestrzeni naukowej i intelektualnej. Ten tekst w ramach cyklu publikacji „Norbert Elias jako socjolog współczesności” odgrywa ważną rolę, ponieważ dowodzę w nim, że Eliasa można czytać nie tylko jako filozofa i socjologa współczesnej nauki, ale i jako współczesnego socjologa. Uzupełniam zatem perspektywę genealogiczno-historyczną w spojrzeniu na twórczość Eliasa alternatywnym wobec niej ujęciem, bliższym narratologicznemu podejściu do pisarstwa naukowego.

4. *On the Potential of Norbert Elias's Approach in the Social Memory Research in Central and Eastern Europe*, „Polish Sociological Review” 2013, nr 3 (183), s. 317–334.

Ten tekst otwiera drugą część cyklu „Norbert Elias jako socjolog współczesności”, stanowi bowiem ujęcie jednego wybranego problemu badawczego. Poświęciłam go możliwościom zastosowania teorii Eliasa w badaniach nad pamięcią. Wprawdzie nie zajmuję się w zasadzie tą problematyką empirycznie, jednak niewątpliwym wydaje mi się potencjał Eliasowskiej koncepcji komunikacji symbolicznej jako teoretycznej podstawy studiów na pamięć, tak intensywnie rozwijających się obecnie w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej. W tekście podejmuję próbę interpretacji *The Symbol Theory* – prawdopodobnie najtrudniejszej i najstabilniej znanej pracy Eliasa, w której rozwija on oryginalną koncepcję socjologicznego rozumienia symboli oraz ich związku z pracą pamięci w życiu społecznym. Zarazem Elias formułuje w *The Symbol Theory* pewne tezy z zakresu ontologii społecznej, których nie wyraził wprost w żadnym innym swoim dziele, a które dostarczają dodatkowych wskazówek w interpretacji założeń jego wersji teorii procesów społecznych. Poza rekonstrukcją i interpretacją tych wątków próbuję także w artykule zdiagnozować stan badań nad pamięcią w naszym regionie i wskazać, w jakim zakresie inspiracja Eliasowska mogłaby pomóc w przezwyciężeniu niektórych występujących w nich problemów.

5. *Osiadli i outsiderzy. Norbert Elias o inności i wykluczeniu społecznym*, w: *Nowe rzeczywistości społeczne, nowe teorie socjologiczne*, red. Maciej Gdula, Aleksandra Grzymała-Kazłowska, Renata Włoch, Warszawa: Scholar 2012, s. 223–237.

Celem tego tekstu było przedstawienie polskiemu czytelnikowi teorii obcości i wykluczenia Eliasa, po która rzadko sięga się w polskim piśmiennictwie, a także omówienie możliwości jej zastosowania we współczesnych badaniach. To kolejny cząstkowy problem badawczy, którego nie omawiam szczegółowo w monografii, tekst ten można więc traktować jako jej uzupełnienie. *The Established and the Outsiders*, dzieło, które stanowi punkt wyjścia moich analiz w tym tekście, to praca oryginalna i interdyscyplinarna. Elias i jego współautor, John L. Scotson, łączą zainteresowanie geografiami społeczną, demografią, stratyfikacją społeczną i komunikacją z zastosowaniem metod jakościowych i obserwacji uczestniczącej, by wyjaśnić mechanizmy wykluczenia społecznego i powstawania podziałów w społeczności miejskiej. Zaproponowałam własną interpretację wymiarów wykluczenia według Eliasa, wyróżniając jego trzy aspekty: proksemiczny, instytucjonalny i symboliczny. Ten podział, o którego trafności jestem przekonana, wykorzystywałam także w innych pracach. Uważam stworzenie tego podziału za moje osiągnięcie, stanowi on bowiem rozwinięcie teorii Eliasa zmierzające wprost do zwiększenia jej praktycznej użyteczności badawczej.

6. *Gendered Figurational Strategies in Norbert Elias's Sociology, „Polish Sociological Review” 2011, nr 4 (176)*

W tym tekście stosuję autorską interpretację Eliasowskiej socjologii wykluczenia i obcości do problemu relacji między kobietami a mężczyznami. Socjologia procesów społecznych często bywa wykorzystywana w badaniach z zakresu *gender studies* i pokrewnych. Brakuje jednak – jak sądzę – teoretyzacji specyfiki tego obszaru przejawiania się ogólnych mechanizmów dynamiki społecznych konfiguracji. W moim tekście proponuję uzupełnienie tego braku poprzez skupienie się na strategicznym aspekcie działania kobiet jako słabszej strony w układzie sił. Tym samym wprowadzam wątek krytyczny wobec ujęcia Eliasa, który nie problematyzował strategicznej strony zmagania o władzę między kobietami a mężczyznami, i sygnalizuję, jakie szanse kryłyby się we wzbogaceniu podejścia figuracyjnego o kulturową analizę genezy nierówności społecznych. Ten ostatni aspekt rozwinęłam trzy lata później w czwartym rozdziale *Samotności długodystansowca*.

Omówione powyżej publikacje zostały wyodrębnione w części I wykazu stanowiącego Załącznik nr 2 do niniejszego wniosku.

III. Pozostałe zainteresowania badawcze

Opisany w części II powyżej cykl publikacji jest owocem kilkuletniej intensywnej pracy nad teorią Norberta Eliasa. Przyniosła ona prócz tego kilka innych publikacji naukowych i popularyzatorskich po polsku i po angielsku (poz. 1, część IV; poz. 5, 7, 10, 12, część V; poz. 3, część VII, poz. 3, część VIII w wykazie publikacji, Załącznik nr 2) oraz 16 wystąpień konferencyjnych, w większości na konferencjach międzynarodowych (poz. 3-10, 13, 15-19, część I oraz poz. 3, 5, część II, Załącznik nr 3). Zajmuję się wciąż tą problematyką w badaniach, które prowadzę obecnie, i poruszam ją w niektórych publikacjach, które zostały już złożone do druku. Sadzę, że zwięzłe przedstawienie stanu moich aktualnych prac dodatkowo uwiarygodni tezę, iż Eliasa można potraktować jako socjologa współczesności. Trudno mi się rozstać z jego koncepcjami, ponieważ ich aktualność każe mi wracać do nich wciąż na nowo.

W moich inspirowanych Eliasem publikacjach na temat ideału nauki skupiam się na problemie zaangażowania w socjologii. W marcu 2013 roku złożyłam do redagowanego przez prof. Grażynę Skąpską, prof. Marka Szczepańskiego i dr Żanetę Stasieniuk tomu powstającego po Zjeździe Socjologicznym z 2013 roku tekst, w którym zgłębiłam zasadność zastosowania Eliasowskich kategorii do dyskusji o zaangażowaniu w socjologii. W chwili, w której piszę te słowa, w procesie recenzyjnym w „Studiach Socjologicznych” znajduje się mój artykuł na temat roli socjologicznej neutralności w badaniu społeczeństwa późnego kapitalizmu. Zagadnienie zaangażowania będę także podejmować w wykładzie plenarnym *Norbert Elias: A Prophet of Complexity Turn?* podczas konferencji pt. „From the Past to the Present and Towards Possible Futures: The Collected Works of Norbert Elias”, która odbędzie się w College Court na uniwersytecie w Leicester w dniach 20–22 czerwca 2014 roku (poz. 3, część I, Załącznik nr 3). Z kolei w pracach nad historyczną interpretacją myśli Eliasa skupiam się aktualnie na strategii, jaką stosował Elias jako aktor w polu naukowym oraz analizuję możliwości alternatywnego względem istniejących interpretacji umiejscowienia go na historycznym tle europejskiej nauki. Wyniki tych prac prezentowałam w lutym 2014 roku podczas spotkania grupy dyskusyjnej socjologii idei prof. Patricka Baerta w Cambridge. Obecnie przygotowuję wraz z doktorem Filipe Carreirą da Silvą z Selwyn College w Cambridge obszerną publikację na temat meandrów europejskiej recepcji *O procesie cywilizacji*.

Zainteresowanie socjologią Norberta Eliasa trwa więc i daleko mu do wyczerpania. Zrodziło się ono w moim wypadku z zainteresowania teorią społeczną, a zwłaszcza jej historią i znaczeniem klasycznej inspiracji w dzisiejszej socjologii. Przez wiele lat zainteresowanie to ogniskowało się wokół problemu kapitalizmu. Temu poświęcona była moja praca doktorska oraz szereg publikacji powstałych przed i po jej obronie (poz. 1, część II; poz. 13, 18-23, część V, Załącznik nr 2). Spośród nich największe znaczenie przywiązuję do opublikowanej w 2012 monografii *Konserwatywna utopia kapitalizmu*, która najlepiej ilustruje moje wyobrażenie o tym, jak teoria i empiria powinny się splecać w pracy badawczej. Badania nad wizją kapitalizmu w międzywojennych publikacjach kupieckich i ustawodawstwie oraz orzecznictwie sądowym z okresu międzywojennego potraktowałam w tej książce jako element refleksji nad znaczeniem Weberowskich tropów w rozwoju współczesnej refleksji nad kapitalizmem.

Max Weber jest bowiem – obok Norberta Eliasa – tym autorem, któremu poświęciłam najwięcej swoich prac. Od początku mojej pracy naukowej analizowałam jego koncepcje z wielu punktów widzenia. Głównie koncentrując się na socjologii gospodarki (poz. 1, część II; poz. 13, 18-23, część V, Załącznik nr 2), podejmowałam także próby interpretacji Weberowskiej socjologii religii (poz. 18, część V, Załącznik nr 2) oraz socjologii nauki (poz. 3, część I, Załącznik nr 2) i socjologii miasta (poz. 7, część IV, Załącznik nr 2). Mój dziesięciomiesięczny pobyt w Instytucie Nauk o Człowieku w Wiedniu poświęciłam z kolei socjologii polityki Webera. Wynikiem prowadzonych przeze mnie wówczas badań są – jak dotąd – tylko artykuły i wystąpienia konferencyjne (poz. 5, część IV; poz. 12, 14, część V, Załącznik nr 3, oraz poz. 21, część I, Załącznik nr 3), nie mam jednak wątpliwości, że nie zakończyłam jeszcze pracy nad Weberowską wizją polityki w ujęciu filozoficznym. W ostatnich latach zajmowałam się głównie recepcją socjologii Webera w Polsce: poza kilkoma publikacjami, z których niektóre wciąż oczekują na druk, poświęciłam jej kilka wystąpień konferencyjnych (poz. 2, część V, Załącznik nr 2; poz. 11, 12, 14, część I, Załącznik nr 3). Oba moje wystąpienia na XVIII Światowym Zjeździe International Sociological Association w Jokohamie w lipcu 2014 roku będą dotyczyć polskiego odbioru i polskich tłumaczeń Webera (poz. 1 i 2, część I, Załącznik nr 3).

Poprzez Webera powróciłam również do socjologii prawa, która odgrywała ważną rolę w okresie pracy nad rozprawą doktorską, łączącą socjologiczne, historyczne i prawnicze metody badawcze oraz modele opisu rzeczywistości społecznej. Świadectwem tych zainteresowań były zarówno publikacje poświęcone prawu rynków kapitałowych (przez pewien czas zajmowałam się zresztą tym obszarem zawodowo poza zakresem mojej pracy akademickiej), zmieniającej się roli wykładni prawa lub Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej (poz. 8, 11-13, część IV, Załącznik nr 2). Podejście charakterystyczne dla socjologii prawa prezentowałam również w publikacjach oraz wystąpieniach dotyczące *corporate governance* i *corporate social responsibility*, w których podejmowałam zagadnienie zderzenia prawnych i pozaprawnych standardów działania w biznesie (poz. 14, część IV, poz. 13, 19, część V, Załącznik nr 2). Ten ostatni problem akcentowałam szczególnie w *Konserwatywnej utopii kapitalizmu*, wskazując na liczne i skomplikowane związki między prawem a etosem przedsiębiorcy, zarówno w praktyce społecznej, jak i w refleksji socjologicznej. W tej książce wykorzystywałam jednak raczej ujęcie charakterystyczne dla socjologii historycznej, do współczesności nawiązując jedynie w ostatnim rozdziale, podczas gdy w pracach na temat *corporate governance*, *corporate social responsibility* i rynków kapitałowych koncentrowałam się na aktualnym stanie prawa stanowionego i stosunków społecznych. Również przeprowadzoną przeze mnie analizę listów do Rzecznika Praw Obywatelskich (poz. 15, część V, Załącznik nr 2) należy zaliczyć do obszaru zainteresowań socjologią prawa. Badania, które prowadziłam podczas pobytu w Käte-Hamburger-

Kolleg „Recht als Kultur” w Bonn, także wpisują się w ten obszar moich zainteresowań, tym razem jednak była to – po raz pierwszy w moim dorobku – socjologia prawa uprawiana z zastosowaniem kategorii Eliasowskich. Zwiążyły wykład mojej koncepcji dałam w prezentacji pt. *Involvement and Detachment in Legal Concepts and Practices. On the Potential of Norbert Elias’s Approach in the Global Comparative Research of Legal Cultures* (poz. 10, część I, Załącznik nr 3; tam też odesłanie do strony internetowej).

Projekt realizowany w Bonn stanowił powrót również do innego obszaru moich zainteresowań, a mianowicie socjologii wiedzy (której dotyczyła moja praca magisterska z socjologii, nagrodzona Nagrodą im. Floriana Znanieckiego), zwłaszcza inspirowanej filozofią Ludwiga Wittgensteina (której poświęcona była z kolei moja praca magisterska z filozofii). Problematyka ta była właściwie głównym przedmiotem moich zainteresowań w okresie przygotowania pracy doktorskiej i poświęciłam jej w tym czasie kilka publikacji (poz. 10, 15, 16, część 4; poz. 12, 24, 25, część V, Załącznik nr 2), lecz po 2006 roku skupiałam się głównie na problemach filozofii nauki. Mimo że prowadzę stale, także w bieżącym (2013/2014) roku akademickim, zajęcia z socjologii wiedzy i filozofii nauki, z których to kursów czerpię wiele satysfakcji nauczycielskiej, w moich publikacjach problemy późnej filozofii Wittgensteina, zwrotu lingwistycznego i jego współczesnych konsekwencji były nieobecne aż do czasu wyjazdu stypendialnego do Instytutu Nauk o Człowieku w Wiedniu, co znalazło odbicie w wygłoszonych wówczas wystąpieniach i przygotowanych publikacjach. W kontekście Wittgensteinowskim interpretowałam także mechanizmy wytwarzania normatywności opisywane przez Eliasa podczas mojej pracy w Bonn. Liczę, że ten kierunek okaże się istotny w moich przyszłych badaniach.

Poza tymi wyraźnie wyodrębnionymi obszarami tematycznymi zajmuję się także różnymi zagadnieniami teorii społecznej, które interesują mnie z różnych powodów. Sądzę, że wszystkie je łączy, po pierwsze, znaczenie, jakie przypisuję dziedzictwu klasyków, które stanowi najistotniejszy punkt odniesienia dla moich badań. Po drugie, dążę zawsze do interpretacji tendencji charakteryzujących dzisiejsze nauki społeczne z perspektywy historycznej, czyli w sposób wolny od prezentyzmu, krytyczny, ale otwarty na nowości. Zajmowałam się zatem zarówno klasykami *sensu stricto* (zwłaszcza Georgiem Simmlem, poz. 6, 7, część IV, Załącznik nr 2), jak i autorami współczesnymi, w tym zwłaszcza Michelelem Maffesolim (poz. 5, część IV; poz. 8, 14, część V; poz. 6, część VI; poz. 1, część VII, Załącznik nr 2) i Giorgio Agambenem (poz. 9, część IV, Załącznik nr 2) oraz przedstawicielami tzw. warszawskiej szkoły historii idei (poz. 3, 4, część IV; poz. 3, 4, część V, Załącznik nr 2) i Stanisławem Ossowskim (poz. 10, część IV, Załącznik nr 2). Podejmowałam także próby interpretacji przemian współczesnych teorii socjologicznych, zajmując się postantropocentryzmem (poz. 1, część V, Załącznik nr 2), czy też socjologicznymi interpretacjami jedzenia (poz. 7, część V, Załącznik nr 2). Przeprowadziłam również kilka jakościowych badań empirycznych, które wiążą się z podejmowaną przeze mnie współpracą badawczą i zaowocowały publikacjami, spośród których za szczególnie ważną, ze względu na jej interdyscyplinarność i oryginalne podejście badawcze, uważam tę poświęconą typom obywatelstwa wyróżnionym na podstawie analizy listów do Rzecznika Praw Obywatelskich (poz. 15, część V, Załącznik nr 2).

Tematyka moich zainteresowań poza głównymi obszarami, jakie stanowią socjologia Eliasa, socjologia Webera i socjologia prawa, jest więc bardzo zróżnicowana. Zawsze jednak pozostaję wierna swojemu powołaniu historyka nauk społecznych, które rozumiem jako wezwanie do przypominania korzeni, z

których wyrasta nasze myślenie, i potrzeby twórczego, krytycznego odnoszenia się do nich we współczesnych poszukiwaniach teoretycznych i praktyce badawczej.

IV. Otrzymane stypendia, wyróżnienia itp.

W czasie mojej pracy naukowej, za której początek uważam podjęcie studiów doktoranckich w Instytucie Socjologii UW, otrzymałam następujące stypendia, nagrody i wyróżnienia:

1. stypendium Käte Hamburger Kolleg „Recht als Kultur” w Bonn (2012/2013),
2. stypendium im. prof. Bronisława Geremka Instytutu Nauk o Człowieku w Wiedniu (2010/2011),
3. nagrodę Dziekana Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (2007),
4. nagrodę Rektora Uniwersytetu Warszawskiego II stopnia (2006),
5. stypendium START dla młodych naukowców Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej (2006),
6. stypendium Fundacji Tygodnika "Polityka" ("Zostańcie z nami") (2003),
7. nagrodę I stopnia im. Floriana Znanieckiego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (2000).

V. Aktywność w środowisku naukowym

Prace redakcyjne i recenzje

Najważniejszym obszarem mojej aktywności w środowisku naukowym jest praca w redakcjach i radach naukowych czasopism naukowych oraz recenzowanie tekstów kierowanych do pism naukowych. Od 2014 roku jestem członkiem rady redakcyjnej „Law and Society Review”, od 2010 roku – „Stanu Rzeczy”, od 2009 roku – „Studiów Socjologicznych”, zaś od 2008 roku – „Przeglądu Humanistycznego”. Należę do grona stałych recenzentów wszystkich tych pism.

Jestem członkiem komitetu redakcyjnego serii wydawniczej Ośrodka Badań Filozoficznych (więcej informacji na stronie: <http://www.obf.edu.pl/content/blogcategory/29/54/lang.pl/>).

Przynależność do towarzystw naukowych

Należę do Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (od 2010 roku), do International Sociological Association (od 2009 roku) oraz do European Sociological Association (od 2013 roku).

Jestem członkiem-założycielem towarzystwa Ośrodek Badań Filozoficznych (istniejącego od 2005 roku), do którego celów należy popularyzacja filozofii i nauk społecznych.

Organizacja konferencji i wystąpienia konferencyjne

Byłam – obok Joanny Wawrzyniak, Sławomira Mandesa i Tadeusza Szawiela – członkiem komitetu organizacyjnego jubileuszowej konferencji naukowej pt. „Polska po 20 latach wolności”, zorganizowanej w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego w 2009 roku. W 2013 roku wraz z doktorem Arkadiuszem Peisertem z Uniwersytetu Gdańskiego zorganizowaliśmy na XV Ogólnopolskim Zjeździe Socjologicznym w Szczecinie grupę tematyczną poświęconą socjologii Eliasa pt. „Norbert Elias – klasyk przypomniany”.

Szczegółowy przegląd moich wystąpień konferencyjnych z podziałem na konferencje międzynarodowe i ogólnokrajowe zawiera Załącznik nr 3 do niniejszego wniosku.

Współpraca naukowa i badawcza w kraju i za granicą

Szczegółowy opis współpracy badawczej w kraju i za granicą, wraz z listą projektów badawczych, w których uczestniczyłam, zawiera Załącznik nr 4 do niniejszego wniosku.

Praca dydaktyczna i organizacyjna oraz stanowiska i funkcje w systemie szkolnictwa wyższego

W trakcie mojego zatrudnienia w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego pełniłam funkcje: Kierownika Podyplomowego Studium Ewaluacji Programów Społecznych Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (w latach 2007–2008), Zastępcy Dyrektora Instytutu ds. Studenckich (w latach 2008–2010), członka Rady Bibliotecznej przy Dziekanie Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (od 2012 roku), Przewodniczącej Komisji Dydaktycznej Rady Naukowej Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (od 2013 roku).

W latach 2008-2012 byłam członkiem Rady Naukowej Instytutu Socjologii, do której należę także obecnie z racji pełnionej funkcji. W latach 2008-2010 byłam członkiem Rady Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Od 2011 roku współpracuję ściśle z Kolegium Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego oraz Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2013 roku jestem Pełnomocnikiem Dyrektora Kolegium Artes Liberales ds. Nauk Społecznych oraz opiekunem roku w Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych. W Kolegium Artes Liberales należę do zespołu tworzącego unikatowy w skali kraju program kształcenia interdyscyplinarnego nawiązującego do ideałów sztuk wyzwolonych i amerykańskiej *liberal education*. Moim zadaniem jest zapewnienie należytej reprezentacji nauk społecznych w tym nowatorskim projekcie.

Szczegółowy opis mojej pracy dydaktycznej i informacje dotyczące wypromowanych absolwentów zawiera Załącznik nr 4 do niniejszego wniosku.

VI. Tłumaczenia, praca popularyzatorska i publicystyczna oraz aktywność społeczna

Praca translatorska nie jest, oczywiście, tożsama z pracą naukową, ale w moim wypadku niełatwo byłoby wytyczyć dokładnie granicę między tymi obszarami. Tłumaczę z języka angielskiego, francuskiego i niemieckiego, wyłącznie literaturę naukową, głównie współczesną, choć na przykład jednym z moich najważniejszych i najlepiej odebranych przekładów były *Wieczory petersburskie* Josepha de Maistre'a. Jestem przekonana, że przyswajanie polszczyźnie ważnych dzieł, tak współczesnych, jak i klasycznych, wiąże się ściśle z moim naukowym rozwojem. Tłumaczyłam teksty Mary Douglas, Maksa Webera, Georga Simmla, Norberta Eliasa, Wolfganga Schluchtera, Ralfa Dahrendorfa, Shmuela Eisenstadta i Charlesa Wrighta Millsa, by wspomnieć tylko tych kilkoro autorów, którzy odegrali szczególnie istotną rolę w rozwoju nauk społecznych. Tłumaczyłam także autorów współczesnych, których poglądy uważam za interesujące, choćby jako przedmiot polemiki, takich jak Michel Maffesoli czy Arjun Appadurai. Moim warsztatem i doświadczeniem dzielę się ze studentami i doktorantami w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, prowadząc translatoria.

Popularyzacja nauki i publicystyka w moim wypadku zawsze ściśle się wiążą z naukowymi zainteresowaniami. Gdy zabieram głos w sprawach aktualnych – jak niedawno w kwestii tożsamości europejskiej (poz. 1, część VIII, Załącznik nr 2) czy przed kilku laty w sprawie kształcenia na uniwersytetach (poz. 6, 9, część VIII, Załącznik nr 2) – staram się nigdy nie wykraczać poza obszar

mojej kompetencji i przestrzegać uczciwego oddzielania tego, co uznaję za wiedzę o faktach, od sądów wartościujących i opinii. Dałam wyraz temu stanowisku w moim wystąpieniu na konferencji Polskiego Towarzystwa Socjologicznego pt. „Socjologia i socjologowie we współczesnej Polsce” 24 stycznia 2014 roku (poz. 1, część II, Załącznik nr 3).

Niektóre moje teksty popularyzatorskie i publicystyczne wymieniam w części VIII Załącznika nr 2 poniżej.

W latach 2011 i 2012 w ramach działalności popularyzatorskiej brałam udział w Festiwalu Nauki, zaś w 2009 roku wygłosiłam wykład na temat tożsamości na Uniwersytecie Dzieci.

Marta Buchoła